

autyzmom u doshkil'nij ustanovi [Peculiarities of organizing psychological correction of children with autism in a preschool institution]. *Scientific journal of the National Polytechnic University named after M. P. Dragomanov. Ser. 19: Correctional pedagogy and special psychology*, 33, pp. 145–150.

4. Ostrovs'ka, K. O. 2012. *Zasady kompleksnoyi psicholoho-pedahohichnoyi dopomohy dityam z autyzmom [Principles of comprehensive psychological and pedagogical assistance to children with autism]*. Lviv: Triada plyus.

5. Ostrovs'ka, K. O., and Kachmaryk, X. V. 2013. Osoblyvosti individual'noho marshrutu psicholohichnoho suprovodu autychnoyi dytyny v umovax doshkil'noyi ustanovy [Peculiarities of the individual route of psychological support for an autistic child in a preschool institution]. *Scientific journal of the National Polytechnic University named after M. P. Dragomanov. Ser. 19: Correctional pedagogy and special psychology*, 24, pp. 338–344.

6. Ostrovs'ka, K. O., and Kachmaryk, X. V. 2016. Ocinka efektyvnosti psicholohichnoho suprovodu ditej z autyzmom [Evaluation of the effectiveness of psychological support for children with autism]. *Scientific journal of the National Polytechnic University named after M. P. Dragomanov. Ser. 19: Correctional pedagogy and special psychology*, 31, pp. 168–174.

7. Sekulowicz, M. 2021. Metoda Integracji Sensorycznej w diagnozie i terapii dzieci z autyzmem. In: J. Jacka Blesznski ed., *Terapie wspomagające rozwój osób z autyzmem*. Kraków: Impuls. pp. 49–56.

УДК 373.2.011.3-051:808.5(045)

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ВИХОВАТЕЛЯ ЯК СКЛАДОВА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Микуліна А. К., Михайлова К. В.

TEACHERS' SPEECH CULTURE AS A COMPONENT OF PEDAGOGICAL ACTIVITY

Mykulina Antonina, Mikhailova Kateryna

У статті розкрита проблема культури мовлення вихователя як однієї із складових його педагогічної діяльності, охарактеризовані різновиди. компоненти та вимоги до професійного мовлення педагога.

Відзначено, що мовлення педагога є показником його педагогічної культури, засобом самовираження і самоутвердження його особистості, а володіння зразковим мовленням є показником його професійної підготовки.

Зроблено висновок, що рівень майстерності мовленнєвої діяльності вихователя визначається рівнем культури його мовлення.

Ключові слова: *культури мовлення, виразного читання, мовленнєва діяльність, вимоги, компоненти професійного мовлення.*

The author of the article has revealed the problem of teacher's speech culture as one of the components of his/her pedagogical activity, characterized the varieties, components and requirements for professional speech of a teacher.

It has been noted that a teacher's speech is an indicator of his/her pedagogical culture, a means of self-expression and self-affirmation of his/her personality, and mastery of exemplary speech is an indicator of his/her professional training. A teacher should also have the skills of

expressive reading and storytelling. He/she should be self-critical about his her own speech and, if there are shortcomings in it, strive to eliminate them.

It has been concluded that the level of skill of the educator's speech activity is determined by the level of culture of his speech and the direction of his communicative behavior. The preschool teacher's knowledge of the requirements for speech, their observance and continuous improvement is the key to the success of the work on the speech development of children in preschool.

Key words: *speech culture, expressive reading, speech activity, requirements, components of professional speech.*

Культура мовлення є обов'язковим елементом загальної культури людини. Не випадково вважається, що мовлення людини – її візитна картка, оскільки від того, наскільки грамотно людина висловлює свої думки, залежить її успіх не лише у повсякденному спілкуванні, але й у професійній діяльності. Особливо актуальне це твердження щодо мовлення педагога, який працює з дітьми дошкільного віку.

Засвоєння норм української мови – тривалий процес, що починається з дитинства, а вивчення й застосування функціональних можливостей мови триває упродовж всього свідомого життя. Адже те, що засвоєно з уст матері, в житті замало. Коли дитя виховується у дошкільному закладі, критерієм істини для нього в багатьох випадках стає слово вихователя. І не лише його педагогічна майстерність, досконалість методичних прийомів, а й словесно-естетичний рівень подання знань формує дитячу особистість [1].

Одним з основних механізмів оволодіння дітьми рідною мовою є наслідування. У дослідженнях основоположників методики розвитку мовлення дітей дошкільного віку наголошується, що діти вчаться говорити завдяки слуху та здатності наслідувати. Дошкільники говорять те, що чують, оскільки внутрішні організми мовлення у дитини утворюються лише під впливом систематично організованого мовлення дорослих [2].

Проблемою педагогічного мовлення займалися ряд дослідників: І.А. Зазюн, І. Томан, Т.К. Цветкова, П.І. Білоусенко, Ю.С. Василенко, Н.П. Вербова, К.Л. Крутій, І. Синиця та інші.

Мета статті: охарактеризувати культура мовлення вихователя як складову частину педагогічної діяльності.

Складовою педагогічної діяльності вихователя є його мовлення. Це інструмент професійної діяльності педагога, за допомогою якого можна розв'язати різні педагогічні завдання: створити щире спілкування з дітьми, встановити контакт з ними, зробити складну тему заняття цікавою, а процес її вивчення – привабливим.

Мовлення педагога є показником його педагогічної культури, засобом самовираження і самоутвердження його особистості.

Володінню мовленням як засобом професійної діяльності потрібно вчитися. Педагог повинен так говорити, щоб діти відчували в його словах волю, культуру, особистість. Мовлення вихователя – це мовлення, пристосоване для розв'язання специфічних завдань, що виникають у педагогічній діяльності, спілкуванні [3].

Мовлення вихователя буває у двох *різновидах*:

- ✓ монологічне мовлення;
- ✓ діалогічне мовлення.

Найпоширенішими формами монологічного навчання вихователя є розповідь, коментар, пояснення, розгорнуті оціночні судження .

Діалогічне мовлення широкого представлення в різного роду бесідах з дітьми, які будуються у формі запитань і відповідей [2].

До мовлення педагога дошкільного закладу сьогодні ставляться високі вимоги, і проблема підвищення культури мовлення вихователя розглядається у контексті підвищення якості дошкільної освіти.

Без сумніву, якість мовлення вихователів є надзвичайно важливим аспектом мовленнєвої роботи з дітьми. Адже дошкільники, наслідуючи оточення, переймають не лише всі тонкощі правильної вимови, інтонації, граматичної будови речень, але й ті недоліки, які є в мовленні дорослих. А отже, від культури мовлення вихователя залежить культура мовлення дітей [4].

Для вихователів дошкільних закладів володіння зразковим мовленням є показником його професійної підготовки. Вихователь, що працює над удосконаленням власної культури мовлення, перш за все повинен піклуватися

про синонімічне багатство його компонентів – лексики, граматики, фонетики [3].

У сучасних дослідженнях проблем підвищення культури мовлення педагога виділяють компоненти його професійного мовлення і вимоги до нього.

До **компонентів професійного мовлення педагога** відносяться:

- ✓ якість мовного оформлення мовлення;
- ✓ ціннісно-особистісні установки педагога;
- ✓ комунікативна компетентність;
- ✓ чіткий відбір інформації для створення вислову;
- ✓ орієнтація на процес безпосередньої комунікації [3].

Серед **вимог до мовлення педагога дошкільного закладу** виділяють:

✓ **Правильність** – відповідність мовлення мовним нормам. Педагогу необхідно знати і виконувати у спілкуванні з дітьми основні норми рідної мови: орфоепічні норми (правила літературної вимови), а також норми утворення і зміни слів.

✓ **Точність** – відповідність змісту мовлення та інформації, яка лежить у його основі. Педагогу слід звернути особливу увагу на семантичний (смысловий) аспект мовлення, що сприяє формуванню у дітей навичок точності слововживання.

✓ **Логічність** – вираження у смислових зв'язках компонентів мовлення і відносин між частинами та компонентами думки. Педагогу слід враховувати, що саме у дошкільному віці закладаються уявлення про структурні компоненти зв'язного вислову, формуються навички використання різних способів внутрішньотекстових зв'язків;

✓ **Чистота** – відсутність у мовленні елементів, невластивих літературній мові. Усунення із активного мовлення не літературної лексики – одне із завдань мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. Тому, зважаючи на те, що у цьому віці провідним механізмом мовленнєвого розвитку є наслідування, педагогу необхідно піклуватися про чистоту власного мовлення: неприпустимо використовувати слова-паразити, діалектизми, жаргонні слова.

✓ **Виразність** – особливість мовлення, що допомагає захоплювати увагу і створювати атмосферу емоційного співпереживання. Виразність мовлення педагога є потужним засобом впливу на дитину. Володіння педагогом різними засобами виразності мовлення (інтонація, темп мовлення, сила, висота голосу тощо) сприяє не лише формуванню довільності виразності мовлення дитини, але й повнішому усвідомленню дитиною змісту мовлення дорослого, формуванню вміння виражати своє ставлення до предмета розмови.

✓ **Багатство** – уміння використовувати всі мовні одиниці з метою оптимального вираження інформації. Педагогу слід враховувати, що в дошкільному віці формуються основи лексичного запасу дитини, тому багатий лексикон самого педагога сприяє не лише розширенню словарного запасу дитини, але й допомагає сформувати у неї навички точності слововживання, виразності й образності мовлення.

✓ **Доцільність** – вживання у мовленні одиниць, відповідних ситуації та умовам спілкування;

✓ **Невербальні засоби спілкування** – уміння педагога не лише говорити з дитиною, але й чути її [1].

Вихователь, який намагається підвищити культуру мовлення, повинен пам'ятати і про виразні засоби морфології – афікси-синоніми, а також використовувати в своєму мовленні все багатство синонімів-флексій, синонімів-прийменників, синонімів-сполучників, синонімів-конструкцій, простих і складних речень [1].

Вихователь повинен бути достатньо натренований у правильній артикуляції звуків мовлення і їх сполучень, що робить більш чіткою його дикцію, а також натренований у моделюванні своїм голосом всіх просодем: сили голосу, висоти тону, темпу мовлення, тембру голосу – для вираження різних людських почуттів: радості, біди, страху, урочистості, досади, схвалення, гніву, ніжності і ін. [3].

Важливість удосконалення розмовної культури мовлення майбутнього вихователя зумовлена тим, що дітям звукова культура мовлення може бути

прищеплена тільки прямим шляхом, у процесі неопосередкованого з ними спілкування, так як діти навчаються вимові, тільки імітуючи мовлення дорослих мовців, в першу чергу мовлення вихователя [2].

Вихователь має бути залучений і до найвищої розмовної культури рідного мовлення, тобто мати навички виразного художнього читання і розповідання.

Мовлення вихователя, який постійно знаходиться у полі зору малюків, у спілкуванні з ними, виступає основним джерелом, з якого діти беруть зразок рідної мови, культурного мовлення, тому воно повинно бути не тільки правильним, з ясною і чіткою вимовою усіх звуків рідної мови, але і витримана у певному темпі, гучності, повинно бути інтонаційно виразним, граматично оформленим, зв'язним, посильним для розуміння, з правильним і точним використанням словесних визначень [4].

Отже, рівень майстерності мовленнєвої діяльності вихователя визначається рівнем культури його мовлення і спрямуванням його комунікативної поведінки. Педагог повинен самокритично відноситися до власного мовлення і при наявності недоліків у ньому прагнути до їх усунення. Дуже важливо, щоб недоліки, що з'явилися у мовленні стали предметом уваги самого вихователя, і його колег.

Тому так важливо формувати культуру мовлення насамперед самих педагогів, зокрема у процесі пошуку кожною людиною власних смислів у будь-якому знанні.

Тому, збагативши мовлення вихователя, маємо шанс створити висококультурне мовленнєве середовище для дітей.

Безумовно, знання педагогом дошкільного закладу зазначених вимог, їх дотримання і постійне вдосконалення свого мовлення – це запорука успішності роботи з мовленнєвого розвитку дітей у дошкільному закладі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анішук А. М. Культура мовлення та виразне читання: навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів спеціальності «Дошкільна освіта». Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2012. 134 с.

2. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика: теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах: підручник / за ред. А. М. Богуш. Друге видання, доповнене. Київ: ВД «Слово», 2011. 704 с.

3. Калюжна Т. Г. Культура педагогічного мовлення: методичні рекомендації. Київ, 2011. 51 с.

4. Савченко Л. Л. Культура мовлення вихователя як засіб професійної діяльності. URL: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/65/part_1/16.pdf.

REFERENCES

1. Anishchuk, A. M. 2012. *Kultura movlennia ta vyrazne chytannia [Speech culture and expressive reading]*. Nizhyn: NDU named after M. Gogol.

2. Bohush, A. M., and Havrysh, N. V. 2011. *Doshkilna linhvodydaktyka: teoriia i metodyka navchannia ditei ridnoi movy v doshkilnykh navchalnykh zakladakh [Preschool linguistic didactics: theory and methods of teaching children their native language in preschool educational institutions]*. Second edition, supplemented. Kyiv: Publishing House "Slovo".

3. Kaliuzhna, T. H. 2011. *Kultura pedahohichnoho movlennia [Culture of pedagogical speech]*. Kyiv.

4. Savchenko, L. L. *Kultura movlennia vykhovatelja yak zasib profesiinoi diialnosti [The teacher's speech culture as a means of professional activity]*. Available at: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/65/part_1/16.pdf.

УДК 373.3.015.31:004:005.336.2:[37.091.64:004.032.6](045)

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ МУЛЬТИМЕДІА

Мочан Т. М., Василиків І. Б.

FORMATION OF INFORMATION AND DIGITAL COMPETENCE IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS THROUGH MULTIMEDIA TOOLS

Mochan Tetiana, Vasylykiv Ivan

У статті висвітлюються основні підходи до розвитку інформаційно-цифрової компетентності в умовах сучасної освіти, акцентується увага на важливості застосування цифрових технологій та мультимедійних засобів для покращення якості навчання. Особливу увагу приділено ефективності використання мультимедіа на уроках, включаючи візуалізацію інтерактивних елементів. Мультимедійні технології розглядаються як потужний інструмент для індивідуалізації навчання та стимулювання мотивації учнів.

Ключові слова: інформаційно-цифрова компетентність, мультимедійні технології, цифрова грамотність, інтерактивне навчання, учні початкової школи.

The article discusses the main approaches to the development of information and digital competence in the context of modern education, emphasizing the importance of applying digital technologies and multimedia tools to improve the quality of learning. Particular attention is given to the effectiveness of using multimedia in lessons, including the visualization of complex concepts, interactive elements, as well as the development of critical thinking and creative abilities in

ЗМІСТ

ПРИРОДНИЧІ ТА ТЕХНІЧНІ НАУКИ	
Максютова О. В., Демченко В. О. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ НАУКИ ПРО ОПІР МАТЕРІАЛІВ	3
Деркач О.О. ІСТОРІЯ ПРАВА: РОЗВИТОК ПРАВОВИХ НОРМ І СИСТЕМ	10
Лепкий М.І., Ільтьо Г.Ф., Лужанська Т.Ю., Лета В.В. ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОЇ БЕЗБАР'ЄРНОСТІ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	14
Мовчан К.М., Тряпідин В.О., Качур О.О. БІБЛІОТЕЧНИЙ ХАБ ЯК СУЧАСНИЙ ЦЕНТР СПІЛЬНОТИ: ОРГАНІЗАЦІЯ, ФУНКЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	23
Турута О. В., Тіхонова Л. А. ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ З ТОЧКИ ЗОРУ ЕВОЛЮЦІЙНО-СИНЕРГЕТИЧНОЇ ПАРАДИГМИ	29
Угрин А.М., Бокша Н.І., Садовнікова Т.М., Лозинська Т.А. ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНОГО ВИШИВАЛЬНОГО ОБЛАДНАННЯ В ТЕХНОЛОГІЇ ВИГОТОВЛЕННЯ ЖІНОЧОГО ОДЯГУ	39
ГУМАНІТАРНІ ТА СУСПІЛЬНІ НАУКИ	
Бардадим О.В. МЕНЕДЖМЕНТ ЯКОСТІ: ІСТОРІЯ, ПОНЯТТЯ, ПРИНЦИПИ, КАТЕГОРІЇ	47
Барчі Б.В., Петрич С.І. РОЛЬ САМОРЕГУЛЯЦІЇ У ДОСЯГНЕННІ ЖИТТЄВИХ ЦІЛЕЙ	56
Гарапко В.І., Панченко О.Д., Гарапко Мар'яна СИНОНІМІЧНІ ВАРІАЦІЇ В ТЕРМІНАХ ІКТ У СФЕРІ ОСВІТИ	61
Гарнадь Л. О. ЧИТАЦЬКА АКТИВНІСТЬ. ВИКОРИСТАННЯ КАЗКИ «ХОРОБРЕ СЕРЦЕ» Л. ГАРНАДЬ ІЗ РОЗРОБЛЕНИМИ ЗАВДАННЯМИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	65
Грегірчак Д. Б., Задорожний І. І. ПРОБЛЕМА СУТНОСТІ ЛЮДИНИ У ВИМІРАХ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО АНАЛІЗУ	76
Кісельова І. О. ЗАСТОСУВАННЯ СЕНСОРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ДЛЯ КОРЕКЦІЇ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ	83
Микуліна А. К., Михайлова К. В. КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ВИХОВАТЕЛЯ ЯК СКЛАДОВА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	89
Мочан Т. М., Василиків І. Б. ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ МУЛЬТИМЕДІА	95
Пальчук О. І. ПОДКАСТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДТРИМКИ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ІННОВАЦІЇ ТА ВИКЛИКИ	100
Петруняк Л.Б.	108

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>